

Издаје сваке  
недеље.



ПРЕТИЛАТА СЕ ШАЉЕ  
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.  
УРЕДНИШТВО ЈЕ У БО-  
ГОСЛОВИЈИ.

# СИОН

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-  
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.  
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА  
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ  
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.  
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И  
50 НОВ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД  
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-  
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује ПРОФ. БОГОСЛ. АРХИМ. НЕСТОР.

## Бугарско црквено питање.

Бугарско црквено питање данас занима свакога право-  
славнога, коме лежи на срцу света вера и народни напредак  
на полуострову балканскоме. Ово питање у себи садржи и  
политичку судбу Бугара, почем су код свих славена црква и  
народност тако међу собом скончани, да се ни пошто не може  
нити сме прва од друге одвајати; а историја очевидни сведок,  
који се не да у лаж утерати, каже нам на свакоме своме листу  
да су вера и црква после и од коначне пропасти сачувале  
славенски живаљ у народима који живе на широком простору  
од леденога па чак до сињега мора. Бугари кад су превалили  
преко Дунава и населили се у садању своју домовину наишли  
су на велике и тешке неприлике које од саме природе, које од  
неуређенога друштва. Природа је била лакома и опустошена  
услед оријашких ратова; зато је Бугарин морао крвавим зно-  
јем свога витешког чела да набавља себи храну из земље и  
да природу, тако рећи примора, да му се подвргне. Незгоде  
друштвене трпили су они од суседних народа, нарочито од  
Грка. Тесари византински упражњавали су сва могућа сред-  
ства да подчине себи Бугаре ил' да их утамане; но правда  
божја која управља судбом свакога народа, нехте сједават

У  
Н  
И  
В  
Е  
Р  
З  
И  
Т  
Е  
Т  
С  
К  
А  
  
Б  
И  
Б  
Л  
И  
О  
Т  
Е  
К  
А

лукавој и нечовечној политици грчкој. И ако су се бугари борили за свој опстанак, близкост Византије на њих је рано свој уплив пружила и они су брзо осетили све благодети хришћанске просвете. Док су браћа Кирил и Методије преводили свето писмо на славенски језик, дивним сјајом сијну хришћанско образовање међу бугарима. Бугарски цареви *Симеон* и *Борис* били су не само најревноснији покретачи народне поуке, но и узорити писци на језику народноме. Што се је умна и народна моћ код Бугара више развијала, тим су они јаче морали тежити за коначним својим ослобођењем од Цариграда. Духовна власт у Цариграду нерадо је гледала на тежње бугарских царева за освајањем самосталне цркве бугарске, а у том су јој ишли на руку византински ђесари, који нигда нису могли пребојети што Бугари беху извојевали своју народну независност. Власт је цариградских патријара много пута дружила се са сплеткама дворске политике и с дана на дан ударац за ударцем наносила славенскоме живљу и његовом црквеном језику. При свршетку дванаестог века велике се промене учинише на Истоку. Браћа Петар и Асен извојеваше јуначки државну самосталност Бугара. Латини, употребљавајући крсташке војнике освојише Цариград, основаше латинско царство, краткога века, а грчку династију протераше у малу Азију.

Цар бугарски, лукави Иваница намисли да се користи овом приликом, и да оснује самосталност бугарске цркве; зато се он пусти у предговоре и погађања с Римом. За себе тражио је царску круну, а за своју државу самосталну патријаршију, но под тим условима, да ће ако му се ово испуни, примити *унију* са римском црквом. У оно доба беше опште мњење да је само римско-немачки цесар или папа могао дати непоречни наслов на владу и државу владоцима. Да је Иваница могао очекивати ову милост од грчкога цара и цариградске патријархије, заиста се неби обратио Риму. Папа римски једва дочека такву молбу Иванице, те с тога одма

спреми и оправи у бугарску престолницу свог стожерника (кардинала) *Лафа*, који у Трнову круниса Иваницу, и огрте га плаштом царским. Још се *Лаф*, папин посланик, не беше повратио у Рим да јави папи за успех свога посланства, а Иваница већ се беше одрекао уније, и опет се придружио цркви источној. Папа хтеде да цркне од једа, и написа латинскоме ћесару у Цариграду Балдовину да подигне војну против Иванице и вероломних Бугара. Балдовин паде у ропство, а Иваница га умори немилом смрти. Цариградски патријар благослови нову патријаршију бугарску не заиста из убеђења, већ што је био приморан од тежких околности црквено-политичких.

Царство је византијско пропадало на врат на нос; дворске сплетке и богословска препирања трошила су сву његову животну снагу; разкалашност се беше попела до свога вршка: невера, интрига, превара, лицемерство, крајње подлости — то су били најцрњи накити и уреси византијског царства; а што и дан дањи хришћанство стење под тежким игом турским, томе су главни узроци несретни бивши ћесари византијски, који први у Европу намамише и доведоше чопоре турске. — Недаљновидност и фанатизам фанариотских Грка одавно је изазвао огорчење и отпор са бугарске стране. Сваки народ по правди и правци божијој може захтевати да му се служба божија врши на народноме језику. Пророци, Христос, апостоли нису другим језиком проповедали, но оним кога су народи разумевали. Што хасни хришћанину доћи у цркву, слушати певање и службу божију, када неразумне садржај божије службе? Нека нико не пребаци овде да и ми православни неразумемо језика старославенскога као што у предговору превода светога писма рече и *Вук*, јер кад се разговетно и јасно поји или чита слово божије, сваки га може разумети, док бедни Бугарин, служећи се наметнутим му језиком грчким, у цркви није могао разумевати ни речи. Зато кад се бугарин прену, кад поче служити се у цркви старославенским језиком,

фанариоти почеше спаљивати бугарске црквене књиге, прогонити народне људе, худити на свештенство, и свака недела делати. Питање, далиће се у црквама бугарским певати „*Кирије елeисон*“ или „Господи помилуј“ међу бугарима заузео прво место. У Свиштову, најродољубнијем бугарскоме граду на Дунаву, Бугари показаше своју сталну одлуку да у напред неће трпети грчке службе у својим црквама.

Распра ова међу Бугарима и цариградском патријаршијом добро дођо за Турке. Турчин се и данас моли „*несложни Боже ђауре!*“ Падиши не беше веће насладе но сада, гледајући како се у његовом царству два дивна народа вуку за косе и надмећу који ће кога у међусобној мржњи предтећи. Заиста ово је горак и чемеран приказ! — Бугари и Грци препирући се међу собом губе из вида своје политичне одношаје, а Турци презиру све њихове изразе и доказе односно верности и лојалности, јер су уверени да им ни једни ни други нису искрени пријатељи. *Грци немогу нигда заборавити своје упропашћено царство, а Бугари своју изгубљену патријаршију.* Неке су ране не излечиве — нема времена, нема мелема који их може залечити. Цариградска је патријаршија доста изгубила од свога сјаја, она ће, ако узтраје на своме окорелом земљишту, тако удар претрпети да ће се и сама у чуду наћи, и горко осудити своје понашање спрам бугарског екзархата. Сили данас нигде нема места, а дух разборити, вротки, смерни, помирљиви чуда твори! Неки су се забунили што се је *поунијатио* Солунски владика и неколицина Бугара. Њихова је забуна и страх неуместан, јер их повесница побија. Пре петнаест година, у Маћедонији, *Кукус* са својом околином прими *унију*; онда као и сада нађе се владика неверан православној цркви, па после мало времена Кукушани се опет повратише на пређашњу своју веру а мало доцније и *поунијаћени владика Софроније*. Римска вера слабо пријања на чистом обзору славенскоме. *Павличани* — Бугари римске вере — нигда се нису умножили

а тако ни *Помаки* — бугари потурчени. Ми Бугарима желимо сваку срећу, а хоће ли они успети у ономе што желе, време ће показати. Бугари су учинили све што су могли у Цариграду; њима се дају повластице, али ће их оне можда с временом коштати грдних жртава. У овој замашитој прецирци колико вера и морал трпе и губе, то само један Бог знаде; а кад се почне да шпекулира са вером, тада велика опасност прети и цркви и народу. Нисмо ради да наопако који тумачи наше речи, јер срцем ожалашћеним пишемо овај члапак и желимо да се братски оконча ова несрећна парница, која је убитачна за хришћанство и народност са сваке тачке гледишта. Доб је наша славна домовина стењала под турским јармом и ми смо много што шта патили и подносили од фанариота, од којих нас је ослободила наша самосталност, и народна независност. Ако Бугарин знаде рачунати, поредити факта, равњати се са околностима, заиста знаде то и добро уме и други; шта више увиђа и његову крајњу намеру. У Цариграду се ствари тако удешавају да Бугари неће лако доћи до својих жеља, а међутим се снага народна узалуд троши у овој невољној борби и спасава се наш општи непријатељ, а питање прелази на тако поље на коме непрети никаква опасност Падиши и осталим турцима већ нама. *Неслога*, — *бич славенства*, упропастила је славене у турскоме царству; она их још држи у тежким оковима. И турчин зна за ужасну пословицу, „поцепај поданике, или твоје непријатеље, на царуј без бриге.“

Ово питање бугарско у суштаству какве је природе, баш је тешко одредити. Ми смо исказали површно његову повест, али до душе незнадемо куда циља; јер оно што Бугари с правом захтевају од Цариграда, то исто одузимају нашој браћи Србима. Кад се из Европе турчин пресели у Азију, онда ће се тек скинути завеса с овог заплета духовног између Бугара и Грка, и видети права цел и намера; онда ће тек настати силно и неизбежно питање: ко да царује на полу-

острову балканскоме, *Славен* или Грк? Рекосмо да би желели да Бугари једном мером мере, и да буду справедљиви наспрам своје браће Срба у турскоме царству; да лепо примају и бране у *селима и варошима српским српске учитеље, да не спаљују српских књига, да се науче у српским црквама српски тумачити слово божије, да признаду да су у Охриду и у Пећи најславнији споменици српске цркви.* Ове две српске патријаршије, које су под својом духовном управом имале до сто епархија, незаконито су уништене од варварске силе и придружене к Цариградскоме патријархату. Њихова 22 чиновника и сада неплаћају по берату цариградском никаквога личног данка, а берат издан од султана у септембру 1855 год. вели, да се ове две патријаршије са својима епархијама нигда не смеју одценити од цариградског патријархата, и тиме тајно признаје да на српским епархијама не сме седити нико, но српски свештеници. Нека ово признаду Бугари, нека искрено исповеде да је опасно у свакоме смислу свако присвајање духовно, па ће онда показати да су народ зрели, заслужни сваког поштовања, и сваке потпоре од браће Срба. Српско и бугарско племе ко ради да завади, тежко греша и пред Богом и пред народом, али махне с које му драго стране биле морају се одкрити, очистити и свакојако лечити. Народ, који је неправедан, горд — народ, који не обраћа пажње на своју прошлост, неувиђа будућност, није вредан ни да живи. Сваки има нешто да лечи, у нечему да се поучава; зато у свакоме делу треба да имадемо пред очима ону Христову заповед „што теби није драго, нечини другоме.“ **Р.**

## Историјски развитак српске цркве

(НАСТАВАК.)

За време устанка под Кара-Ђорђем и доцније под Милошем, право постављања архијереја и утврђивања духовних власти у Србији, припадало је цариградском патријару. Но

кад је султан признао слободу вероисповеди у Србији и права народу српском сасвим потврдио, онда је остављено било кнезу и народу, да се он стара о лицима и властима у Србији. Право бирања архиепископа у Србији из средине самога народа, кнез Милош је тражио још онда, кад је прва депутација српска ишла у Цариград да потврди народна права, али му то није онда испало за руком. Но кад су одношаји прама порти постали у пуном значају политички, онда је и црква српска, постављена била у особити положај насрам патријара цариградског. Па да би у напредак ови одношаји имали правну силу, Србија и цариградски патријар, према ферману султанском још у Јануару 1832. год. потпишу нарочити конкордат — погодбу, која се састајала из 8 тачака, у којима је разложено право кнеза и духовне власти према патријаршији цариградској. Према погодби, одређено је било: 1, да архиепископа београдског, који ће се звати „митрополит,“ избира Кнез у договору с народом и свештенством; 2, да јепископе бира Кнез и митрополит; 3, да се за постављане митрополита плаћа патријару 300 дук. а за узичку јепископију 3000 гроша. Ово су главне тачке погодбе (њих свега има 8),<sup>1)</sup> које су записане у патријаршеску књигу — кодекс. А кад су присаједињене Србији још шест нахија, онда је придодата била допуна овој погодби, потписана 17. Јула 1863. год. Од овог времена, српска је црква обвезана слати у касу васеленске цркве по 9.000 гроша сваке године.

Срби за време устанка нису имали готово никакве књижевности. Једини књижевници тога доба, који су оставили после себе нешто мало „записника,“ били су људи духовног реда. Међу њима, најзнатнији је био владика *Дионисије Поповић*, који је оставио после смрти неколико дѐла, која се чувају у јепископској библиотеци у Будиму<sup>2)</sup>, и прота М. Ненадовић, који је оставио у рукопису своје „мемуаре“<sup>3)</sup>. —

1) Погодба ова између Срба и царигр. Патријара, наштампана је дела у „Србији и Русији“ Н. Попова, св. II. стр. 239. 240.

2) Види о томе напред, на страни.... (Упор. Гласник књ. III. св. XX. за 1866. г. стр. 100. пр. 3).

3) Наштампao их је његов син Л. П. Ненадовић.

Прешавши овако укратко историју српске црве онога доба, кад су њени службоци, у борби с туђом силом оружаном руком бранили себе и народ од тирана, ми се обраћамо сада данашњем свештенству српском и питамо, какав је његов задатак? Другим речма, шта оно ваља сада да ради, па да буде достојан преставноц имена: учитеља вере и народа српског?

Свештенство доба Неманића борило се с незнабоштвом и с јересима, а најзад и с папама римским, док није одржало и сачувало веру у њеној чистоћи православној. Свештенство под Турцима, узело је на се поред вере још и улогу чувара народности, и одржало је и једно и друго од туђинског утицаја. Свештенство за време устанка борило се с Турцима и заједно с народним старешинама руководило устанак и уређивало земљу, па најпосле створило и државу српску. А сада? Сад су престале све сметње и препреке, које су спречавале умни развитак народни. Сад је наступило доба духовног препорођаја и усавршавања. Сад је у управи српској народна јераркија — народна црква, која само као таква и може опстати. С тога је задатак данашњег свештенства српског, да усавршава и учи и оне, чије су им душе поверене. Оно ваља да шири науку и истињу по народу; а што је најглавније, треба да је „пример своме стаду,“ како у животу, тако и у вери и раду. Ми не требамо више аскете и пустињике, јер нам данас неби били од какве користи, нити би имали оног значаја за народ српски, као што су некада имали. Код нас је хвала милостивом Богу, вера ухватила дубока коренена и за њу нам се не треба много страшити. Али поред свега овога, ми опет требамо *људе* — и то *праве људе* који ће ићи за напретком и науком и који ће моћи бити огледало добра у народу. Ето такве свештенике ми би желеле да има данас Србија и српски народ. — — —

## II.

од 1360—1851.

*Црна Гора. Називи: Диоклеја, Дукља иначе Зета и њихов политички значај — Историја зете од X.—XIV. века. — Зета*



после пропасти срп. царства. — Балшићи и Црнојевићи и назив „Црна-гора.“ — Митрополит Висаријон и стара столица митр. Зетског. — Кад је пренета столица митр. из Врањине на Цетиње. — Б. Црнојевић и почетак владе митрополита у Црн. Гори. — Митр. Вавила и Берман. — Митрополит Данило I. Њеџиш и његов политички рад. — Митр. Сава и Василије. — Митр. Петар I. и Петар II. — Престанак владе митрополита у Црн. Гори и његов политички значај. — Завршетак.

Данашња кнежевина „Црна Гора“ (Montenegro, — *Μαυροβούνιον*, карадаг), била је некада саставни део старе српске жупанијске области, која се зваше „Диоклеја,<sup>1)</sup> „Дукља“ иначе „Зета“<sup>2)</sup> и припадала је великој држави српској. За време константина Порфирородног, она није имала никакве политичке самосталности, и тек између X. и XI. века, почиње се у њој, развијати прави политички живот. У то време у њој се јавља нови велико жупански род, и потчињава свом утицају, а можда и непосредној својој власти суседне жупе: Травунију, Захумље (Хум) и подгорје<sup>3)</sup>. Ово је управо био први корак народа српског, да после толиких векова растрканости своје, удари чврст темељ, новом државном и политичком животу. Ова Дијоклејска „Тетрархија,“ — ове четири области јужне Србије, биле су задуго средереда свој српској историји. Диоклеја се борила за независност Срба и бранила ју од на-

1) По речма Константина Порф. Диоклеја, овај јужни угао српске земље, граничио се грчким тврдињама, потчињенима Драхију (драгу Елисом): (дан. Алесио или Леш), Елкином (Дулчињо или Олгун) и Антиваром („Писма о историји Срба и Бугара“ Гиљфердинга, стр. 175). Дакле обухватала је осем данашње Црне Горе, још неки део Херцеговине и југоисточну страну Албаније. са морским прибрежјем, све, од ушћа Дрине до Котора.

2) „Зетом или Зентом, звало се од р. Зете која извире испод Стубице и Пјешавица и слива се код Спужа у Мораву. „Повјесница Црне Горе“ Медаковића, у Земуну 1850. п. спу. 1.

3) Све је ово на јуж. страни данаш. Херцег. и Далмације од Невесиља и Раука до Цр. Горе, до планине кома, и од Конавља преко Котора и Будве до Бара. Писма Гиљфр. стр. 192.

падаја Грка и Бугара; Диоклеја је прва, после пада властимирове династије, обновила мисао уједињења српског народа; Диоклеја се за дуго звала искључиво држава српска или земља словенска<sup>1)</sup>. У њој је подигнута била и нова митрополија, а заступник њених тежења, био је *Немања* — онај исти велики жупан српски, који је силом и мудрошћу ујединио српство и основао државу српску.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

## Одломци из „путничких слика“ по ст. Србији.

II. *Срећковића*

### Дечани.

Пред нама се зеленила кестенова планина, која се пружа до манастира с леве стране, а уза страну иде читав сат и више. Дрвима се од кестења греју, граде ограда, зграде, а таквих 100 дрвета доста је, да се одрани читава породица кроз годину дана. Кад се пут окрене правце у лево и већ се види дивна задужбина — *Високи Дечани*.

Са свију страна (14. Ав. 1873) свет је врвио манастиру и са свију страна чули су се весели разговори... Наша је пратња праштада из пушака, а звона су звонила на вечерњу.

У ђаковичкој нахији нема ни пуно сто православно-српских кућа, а све су остало или арнауташи или арнаути, па је питање, како се могаху очувати Дечани у мору арнауташа?

Тко није на своме веку, у својој души нигда осетио љубави према ономе што је лепо и страха да се неогреши пред Богом, тај неће добити одговора на стављено питање. С тога хајдмо унутра у двориште кроз краљеву капију изпод краљеве куле. У коначима тога дворишта станују (од пре пет година) низами на штету манастира, по званичним гласовима, да бране манастир од арнаута, а по казивању арнауташа, од страха црногорског. Шта је истина нека суди ко како хоће, тек је манастиру од њих мања вајда, а већа штета. Доста је једне наредбе Валије призренског, па да арнауташи буду мирни као јагњад, као што је сада, од како је Хуши-Валија у Призрену. Из овога дворишта види се западни део цркве

<sup>1)</sup> Тако у писмима Папа XI. века и код Рајмунда de Agilis и друг. истор. крст. војне. Ibid. 192.

и западна врата. Друго је двориште од северне стране, које ограђују конаци и *кравља* трпезарија на два боја, у три реда трпезе између стубова, од којих је узглавље сведено као олтар и туна је краљев (они воде царев) престо и пред њима астал од најдивнијег белог мермера, за који није нико сео, од пропасти царства.

Са источне стране двориште и велика башта високим зидом ограђена, као што су с јужне стране заграђене коњушнице.

Друм пута с јужне стране има добар јаз, а више њега иде кестење и борје, а са северне стране покрај конака хучи Бистрица и у њој има доста пастрмке.

У северном је дворишту дрвена звонара и на њој четири звона, која је архимандрит Кирило донео из Русије и док су она зазвонила на звонари требало је више јунаштва, него ли што је требало кад су у Београду звона dizана на звонару. Својим јунаштвом Кирило је победио све супротности негледeћи на то, што је пред конаком пуцао на њега некакав фататиџ из борја да га убије, и по срећи таче му прозвижди мимо ушију. Калуђери су градили још један зид пред двориштем, где је био старински зид, но су га арнаутши оборили и једнога мајстора убили говорећи, да калуђери град граде, а калуђери без тога зида сваки дан у страху проводе.

Изван манастира биле су царске ћелије за болницу, а горе у брду и сада је читава испосница, па су арнаути све до саме куле заузели, болничке ћелије оборили, земљу и шуму манастирску притисли и већ има више година како кирију неплаћају. С тога је манастир оспромашно и калуђери су прави радници и мученици радећи и бранећи то свето парче српске земље.

И најхуђи арнауташ пође за дрва у планину, сврати у манастир и наједе се; оде, насече дрва, и опет се сврати те се наједе, Нема дана кад више њих то неурале или просто дођу из села да се наједу на трпези св. краља. Манастир плаћа војводу да га брани. турски су низами ту, који љопаче и покраду готово сво воће, па и опет манастир нема заштите. Чак је ту долазио, ноћно, гостио се Михтад-паша, па нити је манастиру једне аспре дао, нити му обезбрижи обстанак. Низами потаманише манастирско кестење и ником ништа. Манастир је у највећој оскудици код својих добара, која поотимаше арнаути.

Па ипак се одржали Дечани у сред највећих крвопија. Од куда то?

(НАСТАВИТЕ СЕ).

# КЊИЖЕВНОСТ.

## Поуке

ИЗ ЖИТИЈА СВЕТИХ.

(НАПИСАО МИТРОПОЛИТ СРСКИ Михаил.)

Да би дао српском народу српску књигу у руке из које би се могао поучити и стар и млад, и богат и убог, наш високопреосвештени Архиепископ Михаило писао је и написао до сада доста лепих и поучних беседа, па ево и сад написа „Поуке из житија светих“ дајући их вернима својима на душевну храну и назиданије.

Од какве је користи по сваку душу хришћанску ова — пуна моралних поука и практичне мудрости — књижица, то ће се видети по најбоље, ако узмемо из ње и у наш лист прештапамо једну или две поуке. Оне су све без разлике и занимљиве и поучљиве, но ми узимљемо поуку на страни 20-тој „Родитељска поука и суд божији“ и поуку на страни 119-тој „Чување целомудрености“. Прва нам очито сведочи, како се небо заузима за невиност, кад ова на правди страда а нема ни једне руке човекове, која би јој пружила помоћи; а друга — како су јак био морал у прва времена цркве хришћанске, док је под утицајем обилате благодети св. Духа и расле и живеле душа хришћанске, идући пре на смрт него ли на дела, која не приличе поштењу и чистоћи хришћанској. Ево тих поука:

### 1. Родитељска поука и суд божији.

Један побожан отац, кад је била страшна глад, дошао је до велике невоље и оскудипе тако, да би спасао своју породицу од смрти, приморан буде да прода својега јединца сина, који је био младић и добре нарави и кога је отац особито волео. Горко плачући, отац рече сину: о, драги сине, ти сам видиш, како је наш ужасан положај, видиш да нам предстоји да сви од глади поумиремо. Остаје нам само једна још помоћ да се и сви ми и ти спа-

семо, а то је да те продам. Добар син спокојним и тврдим духом рече: о, мили родитељи, ја сам готов да учиним све што ви нађете да треба учинити. Када дође време, да отац одведе сина једноме господару, да му га прода; тада га отац благослови и да му поуку да усрдно и верно служи господара својега и рече: о, драги сине много имаш да пропатиш у туђој кући; али се ти држи тврдо божије цркве, која је тихо пристаниште на бурноме мору живота овога; па кадгод ти је могуће, увек иди на молитву у цркву и не пропуштај ни једну удесну прилику да ову Христијанску дужност извршујеш; па ћеш у томе наћи и утехе, и поуке, и оснажење духа и срца.

Син је у свему поступао, како му је отац казао, па је наскоро задобио поверење својега господара. Али кад прође година, како је он у тој кући, он је имао несрећу да види госпођу свога господара у преступном и срамном делу. И ако је он ово чувао, као велику тајну и ником за то није ништа казивао; али га је од тога доба госпођа страшно омрзла и није могла трпити, ни гледати, те га је пред мужем својим оклеветала, желећи тиме да га се избави. Тако се она једном учини да је јако уплашена, па почне мужу казивати, како је дознала, да ће новокупљен роб њин да њега — господара убије. Поред оваке клевете, она је измишљала и друга разна лукавства женска и таким панкањем најпосле успе и склони мужа да ради свога избављења убије слугу. И по тадашњем закону, господар који је купио роба, имао је власт да га сам без суда убије. Али се опет размислио, па кад сретне једнога судију, он му рекне: послаћу ти једнога мојега роба са марамом, заповеди слугама да му одсеку главу и да завију у мараму, па је дај ономе, који ти први после дође да тражи одговор. И одма господар пошље својега роба судији и заповеди му да судији преда мараму.

Ништа за то није знао овај добар младић нити је штогод сумњао да му грози опасност; него идући спокојно судији, на путу свратио је у цркву да се по поуци отчевој моли Богу, заједно с другима вернима. Служба се божија вршила и роб се молио Богу. А међутим госпођа његова господара, нема стрпљења да дочека главу мрзкога јој роба, похита те пошље својега љубимца к судији да пита шта је учинио. Овај љубимац госпође, који је учествовао у преступу, кад буде код цркве, сврати у цркву и из радозналости, да види ко је у цркви застане ту. Онај добри младић који је роб, види својега другара, па га запита, куда иде. Он му одговори да иде за одговор судији, па рекне: јеси ли ти био код њега?

Нисам још, одговори младић — роб, ја би желно да дочекам док се сврши служба: него те молим, однеси ову мараму у место мене, а ја ћу да дођем да чујем одговор. Тада љубимац госпођин, узме мараму и однесе судији, који заповеди пандурима, те му одма одсеку главу. Кад се сврши божија служба дође судији и роб, који је осуђен да погине и добије нешто завијено у мараму да одма то однесе господару. И како се сада зачуде и господар и госпођа, када видоше жива роба, кога послаше да погине! Још се више зачуде и уплаше кад одрешеше мараму, па у њој нађоше главу свога слуге, кога су јако волели. Па кад дознадоше све како је било и како се то догодило, они се увере, да је то дело божијега провиђења, а грешна жена морала је у томе видети и праведан суд божји и покајала се, па престала мрзити и гонити свога вернога слугу, него шта више награди га и одпусти на слободу.

## 2. Чување целомудрености.

За владе Максимилијана цара, када беше подигнуто гонење на Христијане, кћи благородних родитеља Евфрасија, која је била врло лепа и добронаравна, позвата беше пред суд за веру, за коју је много мучише. А када је ничим немогоше принудити да се одрече своје вере у Христа, а да се поклони идолима; тада да би је понизили и осрамотили, предаду је једноме дивљему и грубоме солдату, да с њиме безаконо живи, знајући да ће за њу то бити највећа мука; јер је одвећ ценила своју чистоту христијанску. Она је ценила целомудрије више свега на свету, више самога живота. Она се врло ватрено молила, да је Бог сачува од поруге и срамоте и да јој учини ту велику милост да му предстане чиста и непорочна. И уједанпут јој пролети мисао кроз главу, да ће она само тако сачувати своју девојачку чест, ако погине. Та је мисао оснажи. Доведе је солдат својој кући, она се покаже, као да је сасвим спокојна, као да се покорила својој судбини, и као да је задовољна што се избавила мука и почне с њиме разговарати лепо. А када је он намеравао да је лиши чистоће и целомудрености, она се није по изгледу бранила, јер би то било бескорисно; него му почне говорити ово: почекај, молим те, ја имам да ти одкријем врло важну тајну. Ја се бавим врачањем и познајем моћ сваке траве; ја ћу да ти дам такву траву, коју док чуваш уза се, никако оружије не може ти шкодити. Он јој каже: неба, па ћеш ми ти после дати ту траву. А девојка му рече: не, ова трава, само онда показује своју силу, када се добије из руке целомудрене девојке, а другчије губи сваку

моћ. Војник пристане на то и тада обоје изиђу у башту. Евфрасија потражи траву и најпосле исчупа једну травчицу и дајући је солдату рече му: ево, то је та трава! А како могу ја то да знам, да је то заиста таква трава, за какву је ти представљаш? запита солдат. А Евфрасија метне ту траву себи на врат и рече му: узми твоју оштру сабљу и замахни колико год можеш и оштрицом удари ме по врату; па ћеш видети, да твоја сабља неће ми моћи никакво зло учинити. Солдат то учини. И једним ударцем одсече јој главу!

Зашкрипи зубма груби идолопоклоник; јер виде да га изигра и измеја девојка. А целомудрена Евфрасија оде већ небесноме своме жениху, да прими од њега венац неувеле и вечне среће.

*Овако праве хришћанке спасавају своје поштење кад се другим начином не може.*

Књижица ова износи у обиму своме 9. штампаних табака.

## Србско црквено питање у Аустро-угарској (од Нила Попова).

Ту скоро штампана је у Пешти једна књижица под именом: *Zur Lösung Serbischen Kirchenfrage*, која је обратила на се општу пажњу аустријске штампе, а у Новом Саду, средишту српске црквене распре, била узапћена. Та књижица дели се на два дела: у првом говори се о спољним одношајима српске цркве у Маџарској по државним законима и народским повластицама и наводе се докази, да влада нема законитог права да поставља тамошњим Србима митрополита или патриарха, нити да потврђује онога кандидата, кога предлаже мањима црквено-народног сабора; у другој половини изложена је укратко историја развитка тога црквеног питања. У овом другом делу има осам глава: у првих пет излаже се радња сабора од 1868 до 1872 године; у шестој глави описује се оно доба, кад је у Новом саду господарио владин комесар Матевије, у седмој говори се о садашњем стању тамошње српске Јерархије, у осмој говори се о начину, којим би се могло решити то замршено питање. Ми ћемо да обратимо пажњу наших читалаца само на оно, што има у тој књижици новијег и мање код нас познатог.

Године 1872 владин комесар Моливари распусти сабор пре, него што се он и конститујисао. Посланици правдали су своје поступке пред бирачима и сву одговорност за не успех сабора бадали

на владу. За то је гроф Лоњајија, тада глава Мађарског министарства спремао се да даде под суд све оне посланике, који су се правдали пред бирачима. Али после одустане од те намере, или зато, што мађарски адвокати нису могли да нађу никаквог правног основа за такву судску петрагу, или зато, што се бојао да тиме не да још већу важност томе делу. Најзад било једно или друго, тек доста то, да се сав спор око тога свео на поље пештанских новина. Но влада одмах за тим уклони са дужности администратора патриаршије Арсенија Стојковића, будимског епископа, и пошаље свога комесара барона Матењију. Међутим знало се, да Архимандрит Берман Анђелић, вођа назадњачке странке, ради да сам постане администратор патриаршије, па да онда, као глава цркве, понови она стара, добра времена црквенске управе, која се оснивала на овом правилу: *како хоћу, онако и заповедам*. Али кад на место Анђелића дође за адмитратора пакрачки владика Никанор Грујић, онда назадњачка странка дође у велику забуну, јер није била сигурна, да ће Грујић радити у њеном правцу. Но ни либерална странка није била задовољна са Грујићем. Потоме обе странке стојале су према владици Грујићу и чекале на његова дела, и он је доиста имао тада удесну прилику да ускори правилно решење црквенског питања, које се с дана на дан све више заплетало, и тиме не само да обезбружа своје многобројне противнике, него још и да учини знатну услугу цркви. Но Грујић, који је признат за човека паметног и енергичног, непоказа сад том приликом ниједно ни друго, већ показа равнодушност и у право немарљивост према својој дужности, и што је још најгоре, пусти на све стране гласове, да су га принудили да се прими те дужности, коју он не жели и на којој немисли дуго остати. Али при свем том он се мало по мало сасвим приклони на срану црквенске реакције. При таком држању његовом у почетку све партије обрате пажњу на владиног комесара барона Матењију, који је послан ради ревизије народних фондова и манастирских имања, но који свему томе предпостави други посао у Новом Саду, а на име обрати се са горопадном беседом к новосадској управи, за коју није имао никаквих порука, исказујући сваком приликом јасну жељу, да би сви људи које је он себи призивао, поплашили се отачанственог значаја његова посланства.

(ПСТАВИТЕ СЕ).

## Н е к р о л о г .

Сродницима, пријатељима и друговима мојим јављам, у највећој туги и жалости, да је моја супруга Мирјана, и мати нејаке дечице: Софије, Борђа, Јанка и Душана, на дан 10 Априла 1874 год. умрла.

ОЖАЛОШЋЕНИ СУПРУГ:

**Живота Јовановић**

СВЕШТЕНИК ОСИПАНИЧКИ.